

Rezolucja Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Biała księga Komisji w sprawie przyszłości Europy i dalsze działania”

(2017/C 345/02)

Na sesji plenarnej w dniach 5 i 6 lipca 2017 r. (posiedzenie z 5 lipca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 226 do 16 (15 osób wstrzymało się od głosu) przyjął następującą rezolucję:

W kierunku wspólnego poczucia celu

Stanowisko EKES-u w sprawie przyszłości Europy ⁽¹⁾

1. Europejskie społeczeństwo i obywatele domagają się, by Unia była wiarygodna i odporna oraz opierała się na legitymizacji. Od ponad dziesięciu lat Unię Europejską nękają wstrząsy polityczne, gospodarcze i społeczne, co wzmacnia pesymistyczne nastroje i niepewność wśród obywateli. UE potrzebuje całościowych strategii mających na celu wspieranie dobrostanu obywateli, znacznych i trwałych inwestycji, kreatywności i przedsiębiorczości, a także strategii zmierzających do zmniejszenia pogłębiającej się przepaści między bogatymi i ubogimi, ubóstwa oraz nierówności majątkowych. Obecne ożywienie gospodarcze nie powinno być żadnym usprawiedliwieniem dla bierności. EKES nalega, by znaleziono świadomą i spójną drogę dalszych działań w celu zwiększenia poczucia pewności i zaufania i skoncentrowania się na osiągnięciu konkretnych rezultatów dla obywateli, a także na olbrzymim potencjale Europy.

2. Należy wystrzegać się złudnych oczekiwań. Przede wszystkim trzeba dążyć do tego, by Unia była w stanie skutecznie zapewnić pełen zakres równych możliwości wszystkim obywatelom. Wymiar gospodarczy, społeczny i środowiskowy splatają się ze sobą. Niezbędne jest stworzenie dla Europy odpowiednich warunków, aby mogła dostosować się do procesu głębokiej transformacji i ostrej konkurencji obejmującej cały świat i efektywnie kształtować globalizację zgodnie z wartościami UE.

3. Zbyt wielu grało i wciąż jeszcze gra w grę polegającą na obwinianiu Brukseli za wszystkie problemy – to musi się skończyć. Niezbędne jest wspólne zaangażowanie ze strony instytucji europejskich i szerokiego grona zainteresowanych podmiotów, w tym partnerów społecznych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego, zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym. EKES podkreśla, że legitymizacja decyzji UE ostatecznie zależy od jakości procesu demokratycznego.

4. Drogę ku przyszłości można przebyć z powodzeniem, jedynie jeśli inspiracją będzie to samo *wspólne poczucie celu*, które stanowiło wyraz przekonania ojców założycieli, a później znajdowało odzwierciedlenie w każdym znaczącym kroku naprzód. UE powinna uruchomić leżące w jej gestii narzędzia ustawodawcze, doradztwo, finansowanie i możliwości współpracy, aby mogła osiągnąć postępy we wszystkich dziedzinach, w których jest to pożądane. Właściwy kierunek wyznacza Traktat z Lizbony.

Scenariusze przedstawione w białej księdze

5. EKES nie uważa, by dokonywanie wyboru spośród scenariuszy ⁽²⁾ stanowiło owocną metodę rozbudzania *wspólnego poczucia celu* czy też określania przyszłej drogi. Po pierwsze, UE nie zaczyna od zera. Komisja powinna zatem oprzeć swoje propozycje na dogłębnej analizie historii UE – jej osiągnięć i niedostatków – jako cennym źródle wiedzy na przyszłość. Zobowiązania państw członkowskich zapisane w deklaracji rzymskiej są pozytywnym i zdrowym punktem wyjścia ⁽³⁾. Pięć scenariuszy adresowanych jest do państw członkowskich i koncentruje się na zmianach instytucjonalnych, w związku z czym nie mają one bezpośredniego znaczenia dla obywateli europejskich. Ponadto wydają się one sztuczne.

6. EKES uważa, że scenariusz 1, czyli – w jego rozumieniu – dążenie po omacku do celu, nie jest dobrym rozwiązaniem. Scenariusz 5 wydaje się wielu osobom atrakcyjny, lecz w obecnych okolicznościach nie jest realistyczny. Scenariusz 2, w którym skupia się uwagę wyłącznie na wspólnym rynku, jest zdecydowanie nadmiernie ograniczony. Scenariusz 4 wymaga porozumienia między 27 państwami członkowskimi, co może prowadzić do paraliżu UE i wspierać tendencje odśrodkowe, zagrażając celom i wartościom UE. W ramach scenariusza 3 mechanizmy zróżnicowanej integracji, takie jak wzmocniona współpraca, mogłyby być użytecznym narzędziem przełamania impasu w konkretnych obszarach i sprzyjać pozytywnej

⁽¹⁾ Niniejsza rezolucja, którą Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął na sesji plenarnej 5 lipca 2017 r., powstała w następstwie wniosku z dnia 4 kwietnia 2017 r., w którym przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker zwrócił się do EKES-u, by w oparciu o białą księgę w sprawie przyszłości UE przedstawił pomysły i priorytety europejskiego zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego dotyczące przyszłego rozwoju Unii Europejskiej.

⁽²⁾ Zob. biała księga w sprawie przyszłości Europy, marzec 2017 r.

⁽³⁾ Deklaracja przywódców 27 państw członkowskich oraz Rady Europejskiej, Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej z 25 marca 2017 r.:

<http://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2017/03/25-rome-declaration/>.

dynamice w procesie integracji UE. Niemniej stanowią instrument dla osiągnięcia celów politycznych, a nie cel sam w sobie. Chociaż należy je zalecić jako sposób przezwyciężenia paraliżu czy przeszkód hamujących przyjęcie pożądanego prawodawstwa unijnego, EKES podkreśla również potrzebę wspierania konwergencji w obrębie Unii oraz przeciwdziałania rozdrobnieniu i podziałom. Dlatego też porozumienie między państwami pełniącymi rolę liderów lub działającymi jako katalizatory powinno zawsze być otwarte dla *chętnych państw*, a górę stale powinno brać *wspólne poczucie celu*.

Stanowisko EKES-u w sprawie przyszłości

A. Metoda

7. Kwestie strategiczne powinny zostać umieszczone we wspólnej perspektywie, tak aby zapobiec powstaniu Europy *à la carte*, która zaczyna się już zarysowywać, czy też tendencjom odśrodkowym. EKES zaleca działanie, w ramach którego określone zostaną warunki lepszego podziału władzy politycznej na wszystkich szczeblach. Wszystko to zależy zwłaszcza od woli politycznej i jako takie powinno stać się jednym z kluczowych zagadnień w prawdziwej debacie na temat przyszłości.

8. Zniknąć powinno tradycyjne rozróżnienie między poziomem krajowym a europejskim. Wspólne wyzwania i wzajemnie powiązane realia na całym kontynencie wskazują na potrzebę *wspólnej misji*. Wymagają też, by obok krajowego uznane zostało obywatelstwo europejskie. Proces kształtowania polityki powinien uwzględniać i włączać wszystkie poziomy społeczeństwa. Cele powinny być podzielane przez wszystkich, a wpływ decyzji i polityk powinien być systematycznie oceniany na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, co pozwoli uzyskać poparcie obywateli.

9. Parlament Europejski (PE) musi odgrywać pierwszoplanową rolę w procesie kształtowania przyszłego kierunku Europy. Ponadto niezbędne jest również promowanie zaangażowania parlamentów narodowych i ich kontaktów z PE.

10. Głównym celem musi towarzyszyć porozumienie między państwami członkowskimi w sprawie:

- celów, wspólnych instrumentów i terminów; najbardziej potrzebna jest wspólna narracja, oparta na konsekwencji, przejrzystości, zauważalności, a przede wszystkim na wzajemnej komunikacji,
- pożądanej reformy Rady, zapewniającej skuteczność i przejrzystość, a także niezależnej Komisji w sprawach objętych kompetencjami wyłącznymi i dzielonymi, ze szczególnym uwzględnieniem metody wspólnotowej,
- potrzeby uporządkowanego procesu konsultacyjnego ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, a także prawidłowego realizowania i poszanowania zasad państwa prawa.

B. Obszary polityki

11. Bez względu na to, jaki wariant przyszłości Europy zostanie wybrany, EKES domaga się spójnej Unii Europejskiej. Liczne bieżące strategie polityczne są elementem długofalowego procesu pogłębiania integracji, który EKES w pełni popiera. W odniesieniu do niemal każdej z nich EKES całkiem niedawno przedstawił szczegółowe komentarze i propozycje na przyszłość.

12. Niezbędnym spoiwem integracji europejskiej jest jednolity rynek we wszystkich jego wymiarach gospodarczych i społecznych, w ramach modelu rozwoju zrównoważonego. Powinien on zapewniać naprawdę równe szanse. W podobnym duchu UGW postrzegano jako decydujący krok naprzód. Jednak mimo imponujących postępów jej struktura jest wciąż krucha. UGW leży u podstaw przyszłych zmian w UE; jej pogłębianie ma zatem kluczowe znaczenie. EKES popiera stopniowe dążenie do unii politycznej wraz z wieloma środkami i przepisami makroekonomicznymi i mikroekonomicznymi, w tym z wyraźnym wymiarem społecznym. Do ukończenia tworzenia UGW niezbędne jest zarządzanie gospodarcze z prawdziwego zdarzenia, włączając w to zarządzanie sektorem finansowym na poziomie UE, należy zorganizezowane reformy w zainteresowanych państwach członkowskich oraz wspólne podejście do polityki rynku pracy. Ulepszone zarządzanie powinno wzmocnić podstawę osiągnięcia większej konwergencji, jak i solidarności w całej strefie euro. Rolę wspomagającą mogą odegrać wysoce kompetentne służby publiczne w UE. Strefa euro powinna rozpocząć ściślejszą współpracę w innych dziedzinach.

13. EKES podkreśla również potrzebę spójniejszego zarządzania, głębszej integracji oraz pełnego zaangażowania państw członkowskich w następujących obszarach:

- skoordynowana europejska polityka przemysłowa opierająca się na uczciwej konkurencji – także jeśli chodzi o zniechęcanie do uchylania się od opodatkowania – musi zapewnić wspólne podejście, zamiast podejść krajowych, w zakresie poprawy ogólnoeuropejskich warunków sprzyjających konkurencyjności w społecznej gospodarce rynkowej, z zaangażowanym udziałem wszystkich zainteresowanych podmiotów w dialogach konsensualnych, a także w zakresie ułatwiania inwestycji (programy) i wspierania MŚP,
- promowanie pozytywnej konwergencji społecznej – zgodnie z konwergencją gospodarczą – pod względem zatrudnienia i wyników społecznych poprzez wdrożenie europejskiego filaru praw socjalnych, z poszanowaniem kompetencji krajowych,
- unia energetyczna z odpowiednim zarządzaniem, która jest niezbędna dla właściwego wspólnego rynku i bezpieczeństwa energetycznego,
- przyszłościowa europejska strategia i ramy prawne dotyczące przeciwdziałania zmianie klimatu oparte na porozumieniu paryskim, pomyślane także jako wkład w międzynarodowe porozumienia klimatyczne; promowanie agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 we wszystkich obszarach polityki UE,
- jednolity rynek cyfrowy jako istotny element przyszłej konkurencyjności i promowania tworzenia miejsc pracy lepszej jakości przy jednoczesnym antycypowaniu skutków transformacji cyfrowej dla zatrudnienia i rynku pracy,
- wzmocniona ogólnoeuropejska strategia na rzecz technologii, badań i innowacji,
- (wielostronna) polityka handlowa, która dzięki przejrzystym negocjacjom powinna zapewnić otwarte rynki oraz zrównoważenie społeczne i środowiskowe, także dzięki położeniu nacisku na równość w stosunkach handlowych w celu zabezpieczenia interesów europejskich w świecie, który w coraz większym stopniu stoi w obliczu tendencji protekcyjnistycznych,
- polityka UE na rzecz konsumentów jako polityka obywatelstwa.

14. Zdaniem EKES-u również kwestiami społecznymi i dotyczącymi kształcenia należy zająć się w UE w sposób bardziej systematyczny, aby znaleźć przekonujące rozwiązania. Zabezpieczenie społeczne i kształcenie w przeważającej mierze podlegają zasadzie pomocniczości, a zatem są objęte ustawodawstwem krajowym i krajowymi procesami decyzyjnymi, często uwzględniającymi aktywny udział partnerów społecznych. W sprawach społecznych trzeba lepiej stosować kompetencje dzielone między UE i państwa członkowskie. Biorąc pod uwagę rosnące napięcia na rynkach pracy, związane z rewolucją cyfrową, strukturalne słabości na rynkach pracy oraz globalizację, EKES apeluje, aby UE w widoczny sposób zaangażowała się, by przeciwdziałać większej konwergencji w zakresie niektórych warunków społecznych i warunków pracy, pomagając we wspieraniu tworzenia miejsc pracy wysokiej jakości, promowaniu sprawiedliwej mobilności i rozbudzaniu pozytywnego zaangażowania obywateli. Szczególną uwagę trzeba zwrócić na młodzież i bezrobocie wśród młodych. Najistotniejsze kwestie to rola partnerów społecznych, ogółu społeczeństwa obywatelskiego oraz dialogu społecznego.

15. Niezbędna jest większa konwergencja gospodarcza i społeczna w UE. Należy jednak wziąć pod uwagę rozbieżności między krajowymi gospodarkami, kulturami i tradycjami w systemach społecznych. EKES podkreśla, że UE nie powinna być biernym obserwatorem, lecz musi wziąć na siebie dobrze zdefiniowaną odpowiedzialność. Przed określeniem wspólnego kierunku potrzebne są odpowiednie dyskusje między partnerami społecznymi (i innymi zainteresowanymi stronami). Ponadto EKES podkreśla znaczenie rzeczywistego wdrażania przez państwa członkowskie unijnych dyrektyw społecznych.

16. Kształcenie również podlega zasadzie pomocniczości. Społeczna i gospodarcza przyszłość Europy i zaangażowanie obywateli są jednak bez wątpienia ściśle powiązane z nowoczesnymi systemami kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach. Przyszłość młodszej generacji w dużym stopniu zależy od kształcenia. Umiejętności są kluczowe zarówno dla młodych ludzi, jak i dla starszych pokoleń. Unia Europejska musi zatem aktywnie uczestniczyć w trwającym procesie modernizacji. Kształcenie odgrywa też ważną rolę w informowaniu o Europie: EKES zwraca uwagę na potrzebę odpowiedniej informacji i edukacji na temat UE – w tym europejskich wartości i obywatelstwa – w szkołach podstawowych i średnich.

17. Należy przywrócić swobodny przepływ osób w strefie Schengen. Oznacza to rzecz jasna, że trzeba skuteczniej kontrolować wspólne granice. Jednocześnie należy przeciwdziałać godnemu ubolewaniu nasileniu się międzynarodowego terroryzmu, oznaczającego morderstwa, a także cyberprzestępczość, który dostarcza społeczeństwu ważnych powodów do odczuwania niepewności. Współpraca sił policyjnych i organów sądowych potrzebna jest bardziej niż kiedykolwiek dotąd.

18. Dziedziny te są bezpośrednio związane z polityką zagraniczną i z poważnym problemem upadłych państw i wojen domowych w sąsiedztwie Europy, a także z wynikającymi stąd przepływami migracyjnymi, które przysyłają dziś każdy inny problem europejski. EKES zdecydowanie opowiada się za wspólną polityką migracyjną, która zapewnia uchodźcom ochronę zgodnie z prawem międzynarodowym, za wspólnym systemem azylowym, działaniami na rzecz zwalczania nielegalnej migracji i handlu ludźmi, jak też za wspieraniem legalnych dróg dostępu do UE. W tym samym kontekście UE musi nawiązać właściwe partnerstwa z krajami sąsiadującymi, a zwłaszcza wznowić prawdziwą politykę eurośródziemnomorską.

19. Europa boryka się dziś z wyzwaniem, jakim jest zajęcie się własnymi sprawami, bardziej niż kiedykolwiek od 1945 r. Stosunki w ramach NATO i relacje ze Stanami Zjednoczonymi, a także skuteczne wspólne europejskie zarządzanie problemami pojawiającymi się w sąsiedztwie Unii Europejskiej – wszystko to pilnie wymaga pogłębienia wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, od którego siłą rzeczy zależy faktyczne bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne.

Bruksela, dnia 5 lipca 2017 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
